

GODA EXEMPEL

Trä- och metallslöjdsal

Bakgrund

I Läroplan för grundskolan Lgr 11 står det att: ”Slöjdande är en form av skapande som innebär att finna konkreta lösningar inom hantverkstradition och design utifrån behov i olika situationer. Slöjd innebär manuellt och intellektuellt arbete i förening vilket utvecklar kreativitet, och stärker tilltron till förmågan att klara uppgifter i det dagliga livet.”

Eleverna ska ges möjligheter att utveckla sin skicklighet i en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar.

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla idéer, överväga olika lösningar, framställa föremål och värdera resultat. På så sätt ska undervisningen bidra till att väcka elevernas nyfikenhet att utforska och experimentera med olika material och att ta sig an utmaningar på ett kreativt sätt.”

Allmän beskrivning

I Lgr 11 står vidare att:

Årskurserna 1-3 Enkla former av några hantverkstekniker, till exempel metalltrådsarbete, sågning och tovning.

Årskurs 4-6 ska bl. a Några former av hantverkstekniker, till exempel virkning och urholkning.

Årskurs 7-9 Metall, textil och trä, deras kombinationsmöjligheter med varandra och med andra material, till exempel nyproducerade och återanvända material.

Handverktyg, redskap och maskiner, hur de benämns och hur de används på ett säkert och ändamålsenligt sätt.

Utvecklade former av hantverkstekniker, till exempel gjutning, vävning och svarvning.

Om SISAB:s Goda exempel

SISAB:s Goda exempel är en serie dokument som lyfter fram rekommenderade lösningar, rutiner och arbetssätt.

I ett projekt är SISAB:s projekteringsanvisningar styrande och ska följas. SISAB:s Goda exempel kan användas i delar eller i sin helhet.

Projektavdelningens enhet för Projektutveckling har det samordnande ansvaret.

Om du har synpunkter, skriv ett mail till godaexempel@sisab.se.

Trä- och metallslöjdsämnet bör kunna samverka med andra ämnen som textilslöjd, bild, musik, NO-ämnen och teknik.

Förslag till åtgärd

Storleken på lokalen bestäms av storleken på skolan och vilka andra behov skolan har av lokalerna. Vid 16 eleverbetsplatser kan ca 100 kvm stor sal vara ett riktmärke. I denna yta kan målarrum och lödrum ingå. Virkesförråd kan vara i eller i anslutning till salen.

Placera lokalen i byggnaden så att virke lätt kan transporteras in i virkesförrådet, om möjligt ska leveranser till trä- och metallslöjdssalen inte ske över skolgård.

För spånsug kan behov finnas för tryckavlösning vilket kan ordnas genom spränglucka i fasad ut mot det fria. Behovet klargörs med hjälp av upprättande av explosionsskyddsdocument enl. AFS 2003:3. Spånsug kan placeras i separat ljudisolerat/brand klassat utrymme. Salen kompletteras med ett luftrenande filter.

Om det finns önskemål att samla bullrande maskiner i ett eget rum för att hålla salen renare och tystare bör det finnas glaspartier mellan rummen så att läraren kan ha uppsikt över elevernas arbete.

Maskinrummet kan innehålla alla maskiner vilket medför att slöjdsalen inte innehåller några maskiner som kräver extra säkerhet. Salen kan då användas av flera verksamheter som t ex fritids. Med hjälp av glasning skapas nödvändig uppsikt mellan rummen för tillsyn. Om man väljer maskinrum så är det viktigt att det finns många och välplacerade nödstopp i salen och även i maskinrummet.

Målardelen kräver vatten, tåliga material på golv och väggar samt gipsavskiljare till avloppet.

Om lödrum skall finnas bör det ha lämplig golv- och väggbeklädnad t ex granitkeramik. Väggen kan också kläs med kakel, mineritskiva eller cementbaserad skiva eller Aquapanel. Lödbord ska ventileras med kåpa. Om skolan önskar sig gasol ska gasolskåp placeras vid yttervägg och ventileras i fasad. Placera nöddusch tillgängligt och väl synlig. Väggbeklädnad kan vara träpanel eller plywood. Gardiner är inte lämpligt att ha i rummet.

Tänk på akustiken i rummen så att ljudet dämpas så mycket som möjligt. Se även Akustik referensen.

Anpassa elinstallationer till salens utrustning.

Exempel på inredning och utrustning

- nödstopp för maskiner med nollspännings utlösare och låsbar kontaktbrytare
- nöddusch
- engångsögonduch
- luftrenande filter
- spånsug med spånuppsamling i påse

- nedpendlad el(el-jojo) ovanför arbetsbänkar

- gasolskåp ventilerad i fasad
- ett låsbart plåtskåp för handverktyg
- skåp från golv till tak eller plats för elevernas alster
- verktyg på väggar eller i skåp
- c:a 16 -20 elevbord/hyvelbänkar (med reglerbar höjd) med tillhörande pallar per sal
- bandsåg (lärarförberedelsemaskin)
- rikt- och planhyvel
- pelarborrmaskin
- bordssvarv från årskurs 6
- kontursåg/figursåg
- verktygsslip som placeras nära vatten
- handhållna maskiner som skruv- och borrmaskin
- dator placeras i skyddat läge

Säkerhet

För säkerhetsavstånd för respektive maskin; ta del av bestämmelser i AFS och varje maskins egna säkerhetsföreskrifter.

Centrala nödstoppar skall placeras på lämpliga ställen i lokalen.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har information om arbete, barn och säkerhet.

Litteratur och checklista

Säker arbetsmiljö i trä- och metallslöjd, Harry Arvidsson, Svante Johansson (ISBN 91-646-1630-4)

Föreskrifter som kan vara tillämpliga finns i följande (som hittas under bla "träbearbetning" och "damm"):

AFS 2009:02, Arbetsplatsens utformning

AFS 2003:3, Arbeta i explosionsfarlig miljö
 AFS 2011:18, Hygieniska gränsvärden och åtgärder mot luftföroreningar
 AFS 1998:6, Bekämpningsmedel.

Objektsreferenser

Smedshagsskolan (liten sal)
 Sjöstadsskolan
 Mariaskolan trä- och metallslöjdssal F-9
 Hjulstaskolan
 Sturebyskolan
 Alvik Hus G enkel träslöjdssal
 Vällingbyskolan (Alla säkerhetsavstånds beaktade)
 Enskedeskolan F-9
 Örbyskolan F-6 (äldre välfungerande sal)

Principskiss

